

СИСТЕМА ПІДТРИМАНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ПРАЦЮ ОСОБАМИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

ФІЛІПСЬКА Н. О.

Кандидат юридичних наук,

викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

м. Харків, Україна

Права людини та їх дотримання є тією основою, на якій будується правова демократична держава. Створення умов для реалізації основних прав людини є однією з пріоритетних завдань держави та суспільства. Останнім часом міжнародною спільнотою все більше уваги приділяється питанням дотримання прав тих категорій осіб, які є найбільш незахищеними і потребують особливого ставлення та захисту. Однією з таких категорій є особи з обмеженими можливостями.

Низка основних прав, які гарантовані і міжнародними документами, і національним законодавством, мають забезпечити людині достойне життя та розвиток особистості. Так, право осіб з обмеженими можливостями на працю, як один із важливих чинників, визначене у ст. 27 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року [1]. Держави вживають заходи щодо надання максимальної підтримки даної категорії осіб, усвідомлюючи необхідність їх залучення до трудової діяльності. Наявність можливості працювати для таких осіб є надзвичайно важливим як з точки зору покращення матеріального стану, рівня життя, так і з точки зору соціальної та фізичної реабілітації та абілітації, соціалізації та включення у сфери життя суспільства. Ознайомлення з досвідом інших країн щодо працевлаштування та зайнятості осіб з обмеженими можливостями дає змогу стверджувати, що в Україні певні заходи вживаються

як з боку недержавних громадських організацій, так і з боку державних інституцій.

Останнім часом у світі існує тенденція пошуку нових шляхів для оптимізації механізму реалізації прав досліджуваної категорії осіб. На наш погляд, варто розглянути досвід деяких країн світу, які успішно впровадили систему підтриманої зайнятості для осіб з обмеженими можливостями, в тому числі й з підтримки однієї з найуразливіших груп – осіб з психоінтелектуальними та комплексними вадами. В Україні цей досвід непоширений та впроваджується здебільшого через діяльність громадських організацій, тож, можливо, існує потреба вивчення, адаптації та реалізація позитивного досвіду інших країн.

Як свідчать результати досліджень канадського вченого Мартін Туркотт (Martin Turcotte), рівень зайнятості канадців, які мають інвалідність, віком 25–64 роки склав 49 %, порівняно з 79 % для канадців без інвалідності. Далі він порівнює відсоток працевлаштованих залежно від ступеню втрати здоров'я – рівень зайнятості осіб з незначною інвалідністю складав 68 %, у той час, як для осіб з помірною інвалідністю 54 %, з тяжкою – 42 % та дуже тяжкою – 26 %. З одного боку, таке співвідношення є логічним, бо особа, яка страждає на тяжке захворювання, може бути не в змозі працювати. Однак, на наш погляд, якщо така особа має потребу у заробітку та бажання займатися трудовою діяльністю, необхідно створити для неї відповідні умови [2].

Вчені зазначають, що досить велика кількість осіб з указаними порушеннями здоров'я мають бажання працювати та можуть бути успішними у досягненні певних трудових компетентностей за допомогою послуги індивідуальної підтриманої зайнятості [3]. Тобто, зайнятість для таких осіб є не лише однією із можливостей отримати матеріальну вигоду, а й ефективним методом самореалізації, соціалізації та навіть лікування.

За останні 20 років IPS (Individual Placement and Support – індивідуальне працевлаштування та підтримка) розвинулося та поширилося на всю територію

США та інші країни, починаючись як локальна, місцева програма для покращення стану зайнятості у селі Нью Хемпшир.

Як приклад роботи сервісу підтриманої зайнятості в США, у Річмонді, штат Вірджінія, ще у 1986 році створена та успішно працює дотепер організація підтриманої зайнятості осіб з обмеженими можливостями SEV (Supported Employment of Virginia). Це приватна неприбуткова організація, яка орієнтована на надання допомоги особам з вадами здоров'я для підготовки, отримання та підтримки «інтегрованих, конкурентоздатних працівників, які отримують зарплатню» [4]. Тобто, комплексний підхід, який є політикою цієї організації, підготовка осіб з обмеженими можливостями до того чи іншого виду трудової діяльності також входить до компетенції даної організації, є, на наш погляд, надзвичайно важливими у вирішенні питання їх подальшого працевлаштування.

Канада є досить соціально орієнтованою державою, яка через діяльність державних та недержавних інституцій намагається створити умови та можливості для реалізації прав усіх категорій населення. Попри це, на рівні уряду усвідомлюється наявність низки бар'єрів між особами з обмеженими можливостями та суспільством, що заважають реалізації низки прав і свобод цих осіб (повна участь в усіх сферах суспільного життя). Наприклад, у лютому 2018 року Міністр науки і Міністр спорту та з питань осіб з обмеженими можливостями Крісті Дункан представила близько 600 затверджених проєктів щодо доступності проєктів (Enabling Accessibility Fund – EAF) загальною вартістю 15,5 млн. доларів. Вона зазначила, що і держава, і суспільство будуть мати користь від того, що в життєдіяльність суспільства включені всі його члени, а проєкти, ухвалені в рамках діяльності Фонду забезпечення доступності, спрямовані саме на це. Міністром відмічено, що ентузіазм та зацікавленість у роботі Фонду щороку зростає, завдяки чому громадяни Канади, які мають інвалідність, можуть у повній мірі брати участь у житті громади, а також отримувати робочі місця [5].

В Австралії розроблена та затверджена урядова Національна стратегія на 2010–2020 роки для впровадження Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Уряд Австралії врахував інтереси осіб з обмеженими можливостями, провівши наради та консультування з ними, їх родинами та опікунами з метою доведення до відома цієї стратегії. Найбільш вагомо те, що це гарантувало дійсне відображення у Стратегії пріоритетів осіб з обмеженими можливостями на території всієї Австралії [6].

Слід акцентувати, що суспільні взаємозв'язки в сфері трудових відносин є надзвичайно важливим аспектом життя кожної людини, а особливо – людини, яка має певні обмеження через стан фізичного та/або психо-інтелектуального здоров'я. Це не лише можливість забезпечити належний рівень свого існування або певним чином покращити його, а й самореалізація, застосування набутих вмінь та навичок, можливість бути частиною трудового колективу та суспільства, тобто включення у життя суспільства та можливість відчувати себе повноправним його членом.

Використана література:

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року – URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (Дата звернення 03.08.2018).
2. Martin Turcotte. Persons with disabilities and employment / назва з екрану. – URL: <https://www.statcan.gc.ca/pub/75-006-x/2014001/article/15-eng.htm> (Дата звернення 10.08.2018).
3. Alison Luciano, Robert E. Drakea, Gary R. Bonda, Deborah R. Beckera, Elizabeth Carpenter-Song, Sarah Lord, Peggy Swarbrick and Sarah J. Swanson. Evidence-based supported employment for people with severe mental illness: Past, current, and future research / A. Luciano et al. // Journal of Vocational Rehabilitation, 40 (2014). – P. 1-13.
4. Supported Employment of Virginia / URL: www.supported-employment.com назва з екрану. (Дата звернення: 16.06.2018).

5. Disability in Canada and around the world. Imagine not being able to participate fully in everyday life. Rick Hansen Foundation. / Назва з екрану. – URL: www.rickhansen.com/Our-Work/Accessibility-Certification-Program (Дата звернення: 16.06.2018).

6. Overview of the National Disability Strategy 2010-2020. Australian Human Rights Commission / сайт. URL: <https://www.humanrights.gov.au/our-work/disability-rights/about-disability-rights/overview-nds-national-disability-strategy-2010>. (Дата звернення 22.08.2018).

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПІДСУМКОВОМУ ЕТАПІ ЕКСПЕРИМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СОЛЬНОМУ СПІВУ

ЖАДАН О.М.

викладач сольного співу, київська дитяча музична школа №8

*Київський національний педагогічний університет ім.М.П.Драгоманова,
м.Київ, Україна*

Для констатації рівнів формування творчого потенціалу учнів початкових мистецьких навчальних закладів у процесі навчання сольному співу на підсумковому етапі експерименту використовувався метод контент-аналізу, який передбачав оцінювання визначених показників компетентними суддями, в ролі яких виступали викладачі сольного співу музичних шкіл.

Під час дослідження використовувався загальний метод для усіх застосованих методик – метод парних порівнянь, оскільки ми працювали з двома групами реципієнтів – контрольною групою та експериментальною. Результатом даного методу була шкала порівняльних оцінок, виражена у процентному співвідношенні [1].

Проводячи порівняльний аналіз експериментальних даних констатувального та формувального етапів дослідження, ми звернули увагу на динаміку прояву показників стану формування творчого потенціалу учнів-вокалістів експериментальної та контрольної групи за всіма критеріями. Порівняльні показники стану формування творчого потенціалу учнів-вокалістів можна побачити у табл. 1.